

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Vår fil: B12-ATS002
Vårt arkiv: 402
Saksbeh.: Anne Therese Sortebekk
Deres ref.: 201104529

Oslo, 29. februar 2012

Høring NOU 2011: 18 Struktur for likestilling

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til høringsbrev av 9. desember 2011 hvor FFO inviteres til å komme med synspunkter på forslagene knyttet til de institusjonelle og organisatoriske rammene for likestillingsarbeidet i offentlig regi på lokalt, regionalt og sentralt nivå.

FFOs hovedsynspunkter

FFO vil innledningsvis knytte noen kommentarer til Likestillingsutvalgets mandat. Opprinnelig skulle utvalget se på politikk for kjønnslikestilling, og likestillingspolitiske dilemmaer og utfordringer i et livsløps-, klasse- og etnisitetsperspektiv. Mandatet ble senere presisert til å omfatte de institusjonelle og organisatoriske rammene for likestillingsarbeidet i offentlig regi på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Det lå imidlertid utenfor utvalgets mandat å vurdere de organisatoriske rammene for det offentlige likestillingsarbeidet som særlig knytter seg til nedsatt funksjonsevne, og utvalget ble heller ikke tilført fagkompetanse på dette fagfeltet.

På samme måte som Statens råd for likestilling av funksjonshemmede, er FFO kritiske til forutsetningene som ble lagt fra departementets side ved at nedsatt funksjonsevne ikke er en del av utvalgets mandat. FFO mener imidlertid at utvalget har gjort et grundig og omfattende arbeid knyttet til praktisk og helhetlig likestillingspolitikk, og FFO støtter i hovedsak utvalgets forslag.

Nedenfor fremkommer FFOs hovedsynspunkter. Noen av punktene vil bli kommentert og ytterligere begrunnet.

- FFO støtter forslaget om forbud mot sammensatt diskriminering.
- FFO er enig i at aktivitets- og redegjøringsplikten er sentral.
- FFO er enig i at innholdet i aktivitets- og redegjøringsplikten bør presiseres for alle diskrimineringsgrunnlag.
- FFO mener virksomheter med mer enn 20 ansatte bør få aktivitets- og redegjøringsplikt etter diskrimineringsloven og tilgjengelighetsloven.
- FFO støtter at myndighetenes aktivitetsplikt som myndighetsutøver og tjenesteyter presiseres, og at myndighetene får plikt til å dokumentere hvilke tiltak som er gjennomført.

- FFO støtter forslaget om opprettelsen av et Likestillingsdirektorat.
- FFO er enig i at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) fortsatt skal være ombud for alle diskrimineringsgrunnlag
- FFO støtter forslaget om at LDO skal få et tydeligere mandat.
- FFO er enige i at LDOs konvensjonstilsyn bør styrkes.
- FFO mener at Likestillings- og diskrimineringsnemndas (nemnda) myndighet bør utvides slik at nemnda får myndighet til å fastsette erstatning og oppreisning, og at avgjørelsen får tvangskraft.
- FFO mener nemnda bør få myndighet til å overprøve andre forvaltningsorganer.
- Hvis nemnda ikke får utvidet myndighet, mener FFO at det må innvilges fri rettshjelp i diskrimineringsaker.
- FFO mener at et forum for likestilling i arbeidslivet mellom BLD og partene i arbeidslivet også bør involvere likestillingsorganisasjonene.
- For å styrke arbeidet med de ulike diskrimineringsgrunnlagene må driftstilskuddet til de frivillige organisasjonene som jobber med de ulike grunnlagene styrkes. Økonomisk støtte til organisasjoner som arbeider for likestilling mellom kjønnene må ikke gå på bekostning av støtten til interesseorganisasjoner som arbeider for de andre diskrimineringsgrunnlagene.

Aktivitets- og redegjøringsplikten

FFO støtter forslaget om at myndighetenes aktivitetsplikt som myndighetsutøver og tjenesteyter presiseres og at myndighetene får en uttrykkelig plikt til å dokumentere hvilke tiltak som er gjennomført. FFO er enig i at aktivitets- og redegjøringsplikten er sentral i likestillings- og diskrimineringsarbeidet i arbeidslivet, og støtter utvalgets forslag om å presisere hva plikten innebærer for alle diskrimineringsgrunnlag.

FFO er videre av den oppfatning at det er grunn til å utvide aktivitets- og redegjøringsplikten i diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven til å gjelde virksomheter med mer enn 20 ansatte. Vi mener at å utvide plikten til å gjelde flere virksomheter vil gjøre at betydelig flere virksomheter får større oppmerksomhet på eget inkluderingsarbeid. FFO mener at disse virksomhetene uten vesentlige ulemper kan ivareta de relativt overkommelige kravene som aktivitets- og rapporteringsplikten innebærer, samtidig som en slik plikt vil ha stor betydning for likestillingsarbeidet innenfor grunnlagene etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

Opprettelse av et Likestillingsdirektorat

FFO ser at forvaltningsstrukturen er for svak til å realisere ambisjonene i likestillingspolitikken og at det i tillegg til dagens apparat er behov for et organ som er underlagt departementets og statsrådets instruksjonsmyndighet. FFO er enig i at et Likestillingsdirektorat som en sektorovergripende myndighet med ansvar for alle diskrimineringsgrunnlag kan være en god måte å løse utfordringene på, men vi går foreløpig ikke nærmere inn på dette direktoratets avgrensning mot andre direktorat og LDO. FFO forutsetter at organisasjonene som representerer de ulike diskrimineringsgrunnlagene involveres i arbeidet til det nye direktoratet. Vi vurderer det videre som helt avgjørende at det nye direktoratet har god kunnskap og kompetanse på alle diskrimineringsgrunnlag.

Likestillings- og diskrimineringsombudet som lavterskeltilbud

FFO er enig i at LDO fortsatt skal være ombud for alle diskrimineringsgrunnlag. Vi støtter forslaget om at LDO skal få et tydeligere mandat og er enige i at LDO bør styrkes i sitt konvensjonstilsyn.

FFO ser at LDO har store utfordringer knyttet til saksbehandlingstid og som lavterskeltilbud. FFO mener det primært er behov for å sette inn ressurser for å få ned saksbehandlingstiden.

Dernest må den demokratiske utfordringen som utvalget også peker på løses; at hovedtyngden av klagesakene til LDO kommer fra personer med høyere utdanning, og de fleste er bosatt på det sentrale Østlandet. Det er problematisk når en så stor andel av de som klager representerer en relativ liten andel av befolkningen. FFO mener at dersom LDO skal bli et reelt lavterskeltilbud for hele landet, bør det vurderes å sette i verk nye tiltak for å nå ut til større lag av befolkningen. Vi mener det blant annet bør vurderes mer oppsøkende virksomhet og lokal representasjon. Lokal representasjon vil også kunne være viktig i oppfølgingen av arbeidsgivernes aktivitets- og redegjøringsplikt.

FFO har etterlyst solid dokumentasjon av samfunnssituasjonen for funksjonshemmede fra LDOs side. Etter at Dokumentasjonssenteret ble lagt ned, ble oppgavene og ressursene overført til LDO. Vi opplever at omfanget av dokumentasjon om vårt diskrimineringsgrunnlag er svekket etter denne omleggingen. FFO mener det er behov for tydelig og omfattende dokumentasjon av samfunnssituasjonen for funksjonshemmede spesielt, og ber om at denne funksjonen ivaretas i den nye forvaltningsstrukturen.

Likestillings- og diskrimineringsnemndas myndighet

Det er bare domstolene som kan idømme erstatning og oppreisning i diskrimineringsaker. Både det skjeve styrkeforholdet mellom partene og ressurs hensyn gjør at få diskriminerte bringer saken inn for domstolene. FFO tolker statistikken som legges fram som urovekkende, og mener at begrensningen i nemndas myndighet hindrer et effektivt diskrimineringsvern.

FFO har tidligere påpekt nødvendigheten av at nemnda får større myndighet. Vi er derfor glade for at utvalget mener det er behov for å effektivisere håndhevingen av diskrimineringsforbudet på alle grunnlag. Vi støtter forslaget om at nemndas myndighet bør utvides til å omfatte vedtak om oppreisning. Utvalget går imidlertid ikke langt nok, og FFO mener nemnda også må få myndighet til å fatte vedtak om erstatning for økonomisk tap.

FFO vil påpeke at Pasientskadenemnda har myndighet til å ta stilling til både om erstatningsvilkårene er tilstede, og om erstatningens størrelse. FFO kan ikke se hvorfor Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke skal kunne få tilsvarende myndighet. Selv om en slik løsning tilsier at nemnda må få styrket sine ressurser, mener vi at hensynet til effektiv sanksjonering og hensynet til den enkeltes reelle muligheter til få oppreisning og erstatning i praksis må veie tyngre.

FFO mener derfor at Likestillings- og diskrimineringsnemndas myndighet bør utvides til å kunne fastsette erstatning og oppreisning, og at avgjørelsen får tvangskraft.

Utvalget påpeker videre at en stor andel av nemndas saker angår offentlig virksomhet. FFO er enig i at der offentlige virksomheter klages inn i kraft av å være arbeidsgivere, bør nemnda ha samme vedtaksmyndighet som i saker der private arbeidsgivere klages inn.

FFO går videre inn for å utvide nemndas myndighet når det gjelder forvaltningen som myndighetsutøver, og mener at nemnda bør få myndighet til å overprøve andre forvaltningsorganer. Det er svært uheldig at diskrimineringsvernet i realiteten settes til side i

saker hvor nemnda konstaterer at likestillings- og diskrimineringslovene er brutt, og der forvaltningen ikke tar dette til følge. FFO er enig med utvalget som påpeker at tilsidesettingen har uheldige konsekvenser for håndhevingsorganenes legitimitet og gjennomslag i offentligheten mer generelt.

Hvis begrensningene i nemdas myndighet opprettholdes, mener FFO det er helt avgjørende at en klager som får medhold i nemda får fri rettshjelp uten behovsprøving, hvis han tar saken til domstolene. Vi mener at klageren, hvis han skulle tape i saken for domstolene, heller ikke bør risikere å måtte betale motpartens saksomkostninger.

Forum for likestilling i arbeidslivet

Utvalget foreslår at det skal etableres et forum for likestilling i arbeidslivet mellom BLD og partene i arbeidslivet. Dersom et slikt forum skal fungere etter intensjonen, bør forumet også involvere likestillingsorganisasjonene forstått som interesseorganisasjoner for de ulike diskrimineringsgrunnlagene.

Det er nærliggende å trekke en parallell til IA-avtalen (Inkluderende arbeidsliv). IA-avtalen er inngått mellom partene i arbeidslivet og regjeringen, og selv om ett av de tre delmålene i avtalen er direkte relatert til funksjonshemmede, er ikke paraplyorganisasjonen for gruppen part i avtalen. Avtalen kom på plass i 2001 og vi er inne i den tredje avtaleperioden. Til tross for et uttalt delmål, har ikke avtalen gitt ønskede resultater når det gjelder å inkludere funksjonshemmede. FFO mener at IA-avtalen ville hatt bedre forutsetninger for å fungere dersom FFO hadde vært part i avtalen slik at vi kunne bidra med betydelig kompetanse og innsikt på feltet.

Dette er noe av bakgrunnen for FFO synspunkt på sammensetningen av et eventuelt forum for likestilling i arbeidslivet. I et slikt forum må også likestillingsorganisasjonene være representert.

Økonomisk støtte til organisasjoner som arbeider for likestilling

Utvalget skriver at de statlige tilskuddene til frivillige organisasjoner på kjønnslikestillingsfeltet er lave sammenlignet med andre grunnlag som nedsatt funksjonsevne og etnisitet. FFO er enige i at det er svært viktig å legge godt til rette for at frivillige organisasjoner kan ha en offentlig stemme i likestillingsdebatten, og gi de en reell mulighet til å fungere som et korrektiv til offentlige myndigheters likestillingsarbeid.

FFO vil understreke at utvalgets vurdering av at tilskuddet til organisasjoner som arbeider for likestilling mellom kvinner og menn er lavt, også er en realitet når det gjelder driftsstøttesituasjonen til funksjonshemmedes organisasjoner når tar antall organisasjoner på området og medlemstall i betraktning. Det er 72 organisasjoner som er tilsluttet FFO, og som til sammen organiserer over 335 000 medlemmer.

Nivået på tilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner er langt fra tilstrekkelig for å dekke de behov og utfordringer funksjonshemmedes organisasjoner har og de oppgavene de tillegges av offentlige myndigheter knyttet til brukerrepresentasjon og frivillige innsatser lokalt.

Utviklingen de siste årene har tydeliggjort at bevilgningen til funksjonshemmede organisasjoner ikke på noen måte er tilstrekkelig til å finansiere verken det interessepolitiske arbeidet eller arbeidet med å følge opp egne medlemmer. Rambøll har høsten 2011 gjennomført en evaluering av tilskuddsordningen. Evalueringen bekrefter at bevilgningen i realiteten er redusert de siste årene. Selv om bevilgningen har hatt en årlig vekst som

tilsvarende konsumprisindeksen fra 2006-2011 er det ikke tatt hensyn til at nye organisasjoner har kommet inn i ordningen. I 2002 var det 109 organisasjoner som mottok støtte fra ordningen, og det tilsvarende tallet for 2011 var 127. Det er heller ikke tatt hensyn til den spesifikke kostnadsøkningen som er nevnt og de nye utfordringene organisasjonene har fått.

Lønns- og pensjonskostnader, samt andre driftskostnader øker betydelig mer enn konsumprisindeksen, og driftstilskuddet dekker etter hvert en mindre del av organisasjonens inntekter. For mange organisasjoner har resultatet vært nedbemanning, noe som svekker organisasjonenes interessepolitiske engasjement. Skal funksjonshemmedes organisasjoner kunne være pådrivere og medspillere for å lukke gapet mellom de politiske målene og virkeligheten, må driftstilskuddet til disse organisasjoner økes betydelig.

Det er derfor helt uakseptabelt dersom støtten til organisasjonene som arbeider for likestilling mellom kvinner og menn økes på bekostning av tilskuddet til andre organisasjoner som forsvare de andre diskrimineringsgrunnlagene. Skal diskrimineringsarbeidet styrkes må også driftstilskuddet til de frivillige organisasjonene som jobber med de ulike diskrimineringsgrunnlagene styrkes.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen/s
styreleder



Liv Arum
generalsekretær